

O autorze

Stanisław Wyspiański urodził się **15 stycznia 1869 r. w Krakowie** przy ulicy Krupniczej. Był synem Franciszka i Marii z Rogowskich. Matkę stracił wcześniej (miał 7 lat), a ojciec, nie do końca spełniony artysta rzeźbiarz, oddał Stanisława pod opiekę jego wujostwu – Stankiewiczom, którzy traktowali go jak własnego syna. W 1875 r. rozpoczął naukę, początkowo w „szkole ćwiczeń” przy seminarium nauczycielskim, a później (od 1897 r.) w Gimnazjum św. Anny. Zaprzyjaźnił się tam z przyszłymi wybitnymi artystami: Lucjanem Rydlem, Józefem Mehofferem, Stanisławem Estreichem. Już wtedy miał oryginalne pasje artystyczne. **Interesowało go malarstwo, teatr, historia.** Uzywszy świadectwo dojrzałości (1887 r.), został uczniem Szkoły Sztuk Pięknych. Jednocześnie rozpoczął studia malarskie na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jego opiekunem w Szkole Sztuk Pięknych został wybitny malarz Jan Matejko, angażujący ucznia w swoje projekty (np. wykonanie polichromii kościoła Mariackiego). W 1890 r. Wyspiański wyruszył w swoją pierwszą podróż zagraniczną. Przez Wiedeń, północne Włochy i Szwajcarię udał się do Francji, by później przez Niemcy i Pragę powrócić do kraju. Wielkie wrażenie wywarły na nim

O autorze

francuskie katedry gotyckie w Chartres czy Laon. Do Paryża, który był wówczas europejską stolicą sztuki, wracał jeszcze kilkakrotnie, m.in. gdy dostał stypendium. Oprócz uczęszczania na zajęcia do prywatnej Akademii Colarossi wiele czasu spędzał w paryskich teatrach, gdzie z wielkim zainteresowaniem oglądał dzieła klasyków. Z czasem zaczął interesować się również nowościami repertuarowymi. W sierpniu 1894 r. wrócił na stałe do Krakowa. Nawiązał współpracę z Teatrem Miejskim pod dyrekcją T. Pawlikowskiego. Na jego deskach wystawił wiele swoich dramatów, m.in. *Warszawiankę*, *Lelewela*, *Noc listopadową*. Wyspiański był nie tylko dramaturgiem, ale również inscenizatorem i reformatorem teatru. Szkicował dekoracje, projektował kostiumy m.in. dla Heleny Modrzejewskiej. Od 1897 r. rozpoczął współpracę z artystycznym czasopiśmie „Życie”, które odegrało wielką rolę w rozwoju polskiego modernizmu. Jego autorstwa są niezwykle projekty graficzne, np. ozdobna szata graficzna *Iliady* Homera, plakat z zapowiedzią odczytu Stanisława Przybyszewskiego na temat *Wnętrza* Maurice’a Maeterlincka z główką dziewczynki przytulonej do szyby. W 1900 r. ożenił się z młodą chłopką, była służącą u Stankiewiczów – Teodorą Teofilą Pytkówną. W 1906 r. artysta objął katedrę malarstwa dekoracyjnego i kościelnego na krakowskiej ASP. Zajmował się twórczością witrażową,

jego autorstwa jest cykl witraży w prezbiterium i dekoracje ścian w krakowskim kościele pod wezwaniem św. Franciszka. Pod koniec życia osiadł w podkrakowskich Węgrzycach. Zmarł **28 listopada 1907 r. w Krakowie**. Zwłoki Wyspiańskiego złożono w grobie zasłużonych na Skałce.

Geneza

Źródło utworu Wyspiańskiego stanowi **autentyczne wesele**, które odbyło się 20 listopada 1900 r. w podkrakowskich **Bronowicach**, kiedy poeta Lucjan Rydel poślubił córkę Jadwigę Mikołajczykównę. Była ona młodszą siostrą żony Włodzimierza Tetmajera – Anny (ci pobrali się 10 lat wcześniej). Wesele odbyło się w domu Tetmajerów. Wydarzenie to wzbudziło zainteresowanie wielu osób. Narodziny utworu są przykładem przeobrażenia się głośnego faktu z życia towarzyskiego Krakowa w dramat narodowy o znaczeniu społecznym i ideowym. Wyspiański był naocznym świadkiem uroczystości weselnych, gdyż należał do gości państwa młodych. W okresie Młodej Polski, kiedy wśród artystów i inteligencji dominowała chłopomania, modne były takie „mieszane klasowo” małżeństwa.

Plan wydarzeń

Akt I

1. Rozmowy gości przybyłych na wesele: zachwyty Pana Młodego świeżo poślubioną żoną; podjęcie przez Czepca próby uzyskania informacji o aktualnych wydarzeniach politycznych i lekceważenie go przez Dziennikarza; rozmowa Radczyni z Kliminą; flirt Poety z Maryną.
2. Przybycie Żyda i zapowiedzenie przyjścia jego córki Racheli.
3. Salonowy flirt Poety z Rachelą.
4. Podkreślenie przez Czepca gotowości chłopów do walki o wolność.
5. Przypomnienie przez Dziada wydarzeń z powstania chłopskiego w Galicji w 1846 r.
6. Awanturnicza rozmowa między Księdzem, Żydem i Czepcem.
7. Krytyka Radczyni małżeństwa Pana Młodego z dziewczyną ze wsi.
8. Propozycja Racheli zaproszenia przez Pana Młodego i jego żonę na wesele niezwykłych gości, w tym słomianego chochoła.

Akt II

1. Przybycie Chochoła i jego zapowiedź wizyty wielu innych gości.
2. Ukazanie się kolejnych zjaw: Marysi – Widma dawnego narzeczonego, Dziennikarzowi –

-
- Stańczyka, Poecie – Rycerza, Panu Młodemu – Hetmana Branickiego, Dziadowi – Upiora.
3. Rywalizacja Kaspra i Jaśka o względy Kasi.
 4. Rozmowa Gospodarza z Wernyhorą i wręczenie Gospodarzowi złotego rogu.
 5. Polecenie Gospodarza, by Jasiek wyruszył w drogę i wezwał chłopów do walki.
 6. Przekazanie Gospodarzowi złotej podkowy pozostawionej przez Wernyhorę.

Akt III

1. Udanie się Gospodarza na spoczynek.
2. Wyznanie Poecie miłości przez Rachelę.
3. Poruszenie wśród chłopów.
4. Opowiadanie Panny Młodej swojego snu Poecie.
5. Zbudzenie Gospodarza i przypomnienie mu przez Czepca o nocnej rozmowie z Wernyhorą.
6. Zbliżanie się chłopów uzbrojonych w kosy.
7. Zachwyt Poety niecodziennym zachowaniem przyrody.
8. Próba przypomnienia sobie przez Gospodarza przebiegu spotkania z Wernyhorą.
9. Oczekiwanie zebranych na nadejście Wernyhory i Archanioła.
10. Zgubienie przez Jaśka złotego rogu i przybycie Chochoła.
11. Nakaz Chochoła wyjęcia chłopom kos z rąk i taniec gości w rytm wygrywanej przez niego melodii.

Streszczenie

AKT I

Scena 1

Osoby: Czepiec, Dziennikarz

Czepiec chce porozmawiać z Dziennikarzem na temat aktualnych wydarzeń politycznych: *Cóż tam, panie, w polityce?* (s. 8). Dziennikarz lekceważy jednak zainteresowania chłopca, uważając, że nie ma on o niczym pojęcia. Czepiec nie zgadza się z Dziennikarzem. Przywołuje bohatera powstania kościuszkowskiego, Bartosza Głowackiego, który też był z pochodzenia chłopem, udowadniając, że chłopcy są gotowi do czynu, w przeciwieństwie do panów. Dziennikarz zdaje się być znużony polityką i pragnie rozkoszować się atmosferą wsi.

SĄD DZIENNIKARZA O CHŁOPACH

Scena 2

Osoby: Dziennikarz, Zosia

Dziennikarz próbuje flirtować z Zosią, prawiąc jej komplementy. Dziewczyna jednak nie pozwala mu na „salonowe” gierki, twierdząc, że nie są dla siebie dobrymi partnerami.

Scena 3

Osoby: Radczyni, Haneczka, Zosia

Zosia i Haneczka bardzo chcą tańczyć z chłopami, co nie podoba się Radczyni, ale ostatecznie pozwała panienkom na zabawę.

Scena 4

Osoby: Radczyni, Klimina

Kobiety rozmawiają na temat swatania, gdyż zajmuje się tym Klimina. Radczyni nie chce jednak, by swatała ona jej syna. Zaznacza przy tym, że ludzie z miasta i ze wsi bardzo się od siebie różnią:

Wyście sobie, a my sobie.

Każden sobie rzepkę skrobie (s. 13).

Scena 5

Osoby: Zosia, Kasper

Zosia prosi Kaspera do tańca. Chłopak mówi jej o Kasi, swej przyszłej żonie.

Scena 6

Osoby: Haneczka, Jasiak

Haneczka proponuje Jaśkowi, by razem *tańcowali*.

Scena 7

Osoby: Radczyni, Klimina

Radczyni rozmawia z Kliminą na temat prac polowych. Okazuje się, że zupełnie się

**IGNORANCJA
RADCZYNI**

Streszczenie

na tym nie zna, nie wie nawet, jakie prace przypadają w jakim czasie. Chcąc zmienić temat rozmowy, prawi kobiecie komplementy i mówi, że ma ona jeszcze szansę wyjść za mąż (Klimina jest wdową).

Scena 8

Osoby: Ksiądz, Panna Młoda, Pan Młody

Ksiądz mówi Panu Młodemu, że jest chłopskiego pochodzenia. Rozmawiają o tym, że Ksiądz być może wkrótce zostanie kanonikiem. Panna Młoda, która źle zrozumiała temat ich rozmowy, krytykuje szlachtę. Mąż wyjaśnia jej, o czym rozmawiał z Księdzem.

Scena 9

Osoby: Pan Młody, Panna Młoda

Panna Młoda mówi małżonkowi, że zbyt dużo mówi o miłości. Ten, nie mogąc oderwać oczu od ukochanej, mówi jej o wielkim szczęściu, jakie go spotkało.

Scena 10

Osoby: Poeta, Maryna

Poeta próbuje uwodzić Marynę. Ona nie chce być przedmiotem jego na pół ironicznej, poetyckiej zabawy, o której sam Poeta mówi, że to tylko *słowa, słowa, słowa* (s. 24).